

ЦИМБАЛІСТИЙ БОГДАН-ЯРОСЛАВ

Цимбалістий Богдан-Ярослав (08.08.1919, с. Бовшів Галицького повіту Саніславівського воєводства, Польська Республіка –16 08.1991, Ознеряни, шт. Нью-Йорк, США) – укр. філософ, психолог, гром.-політ. і культ. діяч, публіцист. Після закінчення Станіславівської укр. гімназії (1939), здобуває вищу освіту в Львівському, Берлінському та Гетінгенському ун-тах. Захистив докт. дис. із проблем експеримент. психології. Дир. укр. програми іспан. нац. радіо (1951-1959). Далі проживав у США, працюючи в психолог. службах різних установ. Викладав психологію в Раттерському ун-ті, сприяв відкриттю Ін-ту українознавства в Гарвардському ун-ті. Очолював управу Укр Музею в Нью-Йорку (1978-1990). Активний учасник гром.-політ. життя укр. діаспори.

Основні праці: «Гомо Советікус: міф чи реальність» (1952), «Марксистська релігія і проблеми людини» (1953), «Чи існує радянський гуманізм?» (1955), «Рушійні сили в радянському тоталітаризмі» (1955), «Проблема ідентичности». «Україна чи Америка?» (1947), «Рух за патріархат і українська спільність» (1978), «Тавро бездержавности» (1982), «Політична культура українців» (1994). Загалом **Ц.** - автор бл. 200 наук. і публіцист. праць.

Ц. не дожив до проголошення незалежності України 8 днів. Але його роздуми про причини важкої долі укр. нації та неодноразової втрати нею політ. самостійності актуальні й нині. На думку **Ц.**, на заваді суверенізації укр. народу значною мірою стояли соц.-психолог. та світоглядні чинники, а також особливості політ. культури. Саме на цих проблемах, вважав **Ц.**, слід зосередити основну увагу дослідникам укр. історії та сьогодення.

Тривала бездержавність і розчленованість укр. соц. тіла, наголошував **Ц.** у праці «Тавро бездержавности», не дали членам укр. спільноти нагоди думати категоріями цілісності укр. земель та єдності усіх мешканців України. Це, в свою чергу, заважало «вишпекати основні громадянські чесноти»: лояльність та пошану до авторитету своєї влади, толерантність до різних верств населення, співпраці між ними, яка б базувалася на взаємній довірі. Замість того, неволя залишила «намул» у мисленні й поведінці у формі «самоненависті, посиленої ворожнечі, непевності». Ще однією причиною розчленованості українства є «доносництво і зрадництво», які поглиблюють підозрілість і недовіру між укр. людьми. Важким недугом залишається також ідеолог. розуміння українства, коли українцями вважаються тільки ті, хто сповідує настанови та ідеали, розроблені ідеологами тих чи ін. націон.-патріот. партій. Особливої критики, на переконання **Ц.**, заслуговує система ідей, яку поширювали прихильники донцовського націоналізму. Замість інтегрувати націон. спільноту, Д. Донцов «радіше допомагав розвогнювати розходження, ширити недовіря та ворожість між уже свідомими українцями». Натомість, підкреслює **Ц.**, компроміс між політ.-ідеолог. групами в державно зрілих народів є вершиною політ. мудрості, основою стабільності демокр. системи.

Ц. критикував концептуально хибні тлумачення суті політ. культури в укр. наук. і публіцист. літ-рі, які не сприяють її формуванню й утвердженню в широкому народному загалі. Він звертає увагу на класичний концепт «політичної культури», обґрунтований Г. Алмондом і С. Вербою, і закликає політиків і науковців працювати над формуванням засад громад. культури, яка утвердилася у США, Великобританії та ін. правових д-вах. Слідом за класиками політ. культурології, **Ц.** підкреслює, що громад. культура є змішаною політ. культурою. В основному – це активна політ. культура, яка поєднана з лояльною настановою громадян, успадкованою від «культури підданих», що була в монархічних д-вах.

Розглядаючи питання про те як витворюється громад. культура, Ц. аналізує повчальний досвід підавстр. Галичини кін. ХІХ – поч. ХХ ст. В умовах Австро-угорської імперії, в якій уже функціонували засади прав. д-ви, українці скористалися можливістю боротися за свої нац. та соц. права легальними засобами. З огляду політ. культури, істотним у цьому досвіді було взаємне довір'я, яке панувало між укр. освіченою елітою та народними масами, а також довір'я та співпраця між самими депутатами, які представляли різні партії. За таких умов, політ. зріла укр. спільнота була готова взяти у свої руки держ. владу, чим і скористалась в 1918 р., утворивши ЗУНР. Однак далі в умовах польс. д-ви, українство, зазначає Ц., почало політ. деградувати. *Перша* і гол. причина в тому, що Друга Річ Посполита не була прав. д-вою, в якій би цінувалися права людини та етн. меншин. *Другою* є те, що в укр. спільноті верх взяли малограмотні радик. налаштовані політ. активісти, які сіяли недовіру до освіченої нац. еліти та впроваджували ідеолог. критерії в сферу націон. ідентифікації, чим розколювали укр. спільноту.

Праці Ц., як зазначає І. Дзюба, є своєрідним актом принципової «націон. самокритики», свого роду «політ. педагогікою» та «націон. терапевтикою», які вельми потрібні суч. укр. сусп-ву.

Літ: Цимбалістий Б. *Тавро бездержавности. Політична культура українців* – К. : Вид-во Укр. Всесв. Коорд. ради та Республ. асоціації українознавців, 1994. – 61 с.; Цимбалістий Б. *Проблема ідентичности. Україна чи Америка?* – Чикаго: Укр. публіцист.-наук. ін-т, 1974. – 56 с.; Цимбалістий Богдан // *Енциклопедія українознавства* / гол. ред. В. Кубійович / перевид. в Україні. – Львів : НТШ імені Т. Г. Шевченка у Львові, 2000. – Т. 10. – С. 3681.

Рудакевич О. Цимбалістий Богдан-Ярослав / О. Рудакевич // *Історія політичної думки: навч. енцикл. словник-довідник для студентів вищ. навч. закл. / За заг ред. Н. М.Хоми [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]* – Львів: Новий Світ– 2000, 2014. – С. 692–693.